

ZAPISNIK

sa 69. sjednice Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore, održane 25. marta 2019. godine

Sjednica je počela u 10.00 časova.

Predsjedavao je Predrag Sekulić, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali poslanici: Filip Vuković, Nikola Rakočević, Ana Nikolić, Boris Mugoša i Genci Nimanbegu.

Poslanika Branka Čavora, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine, zamijenila je poslanica Jovanka Laličić.

Sjednici nije prisustvovao poslanik Raško Konjević.

Sjednici Odbora, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore u svojstvu pozvanih predstavnika, prisustvovali su: Dragica Sekulić - ministarka ekonomije, Nikola Vujović - državni sekretar u Ministarstvu ekonomije, Marko Radulović - generalni direktor Direktorata za energetska efikasnost u Ministarstvu ekonomije, Božidar Pavlović - savjetnik za energetska efikasnost u Ministarstvu ekonomije, Saša Ščekić - zamjenik generalnog sekretara Zajednice opština Crne Gore, Jasna Sekulović - projekt menadžerka GIZ-a ORF-EE (Njemačko društvo za međunarodnu saradnju), Boris Raonić - predsjednik Upravnog odbora NVO „Građanska alijansa“ i Novo Govedarica - predsjednik Upravnog odbora NVO „Crnogorski centar energetske efikasnosti“.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Predsjednik Odbora konstatovao je da postoji kvorum za rad i punovažno odlučivanje.

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

DNEVNI RED:

KONSULTATIVNO SASLUŠANJE na temu: „STANJE U OBLASTI ENERGETSKE EFIKASNOSTI I PLANIRANE AKTIVNOSTI U SVIJETLU PREDLOŽENIH IZMJENA I DOPUNA ZAKONA O EFIKASNOM KORIŠĆENJU ENERGIJE“

* * *

Predsjednik Odbora, Predrag Sekulić, podsjetio je da je Odbor, polazeći od inicijative predsjednika Upravnog odbora nevladine organizacije „Građanska alijansa“, Borisa Raonića, odlučio da održi konsultativno saslušanje na temu: „Stanje u oblasti energetske efikasnosti i planirane aktivnosti u svijetlu predloženih izmjena i dopuna Zakona o efikasnom korišćenju energije“ . U skladu sa temom današnje rasprave, na sjednicu su pozvani predstavnici: Ministarstva ekonomije, Zajednice opština Crne Gore, Njemačke organizacije za međunarodnu saradnju (GIZ), kao i nevladinih organizacija - Građanska alijansa, Expeditio i Crnogorski centar energetske efikasnosti. Saopštio je da je u susret sjednici Zajednica opština Crne Gore dostavila, putem mejla, informacije o navedenoj temi, kao i da je NVO Expeditio, dostavio određene sugestije za teme koje bi se mogle razmotriti tokom saslušanja. Takođe, obavijestio je prisutne da je predstavica NVO „Expeditio“, zbog iznenednih privatnih obaveza otkazala učešće na sjednici.

Takođe, podsjetio je da su pojedini poslanici Skupštine Crne Gore, imali priliku da razmijene informacije na navedenu temu sa poslanicima Parlamenta Bosne i Hercegovine, ali i sa drugima iz regiona, i ocijeno ovu raspravu značajnom ne samo za učesnike već i za građane, imajući u vidu da je Predlog zakona o izmjena i dopuna Zakona o efikasnom korišćenju energije već u skupštinskoj proceduri.

Ministarka ekonomije, Dragica Sekulić, iskazala je zahvalnost članovima Odbora, predstavnicima GIZ-a i NVO-a, jer kontinuirano prate temu energetske efikasnosti i već se četvrti put organizuje rasprava koja daje mogućnost Ministarstvu da prezentuje ono što je do sada urađeno u toj oblasti, na čemu se trenutno radi i koji su planovi za naredni period. Podsjetila je da oblast energetske efikasnosti uređuju direktive Evropske unije (EU) koje je Crna Gora kroz članstvo u Energetskoj zajednici (EZ), odnosno potpisivanjem Sporazuma o formiranju Energetske zajednice preuzela još 2006. godine. Zakonom o energetske efikasnosti iz 2010. godine, prvi put je pravno uređena ova oblast u Crnoj Gori, a što je značajnije unaprijeđeno zakonskim rješenjem iz 2014. godine odnosno Zakonom o efikasnom korišćenju energije. Saopštila je da je karakteristika direktiva iz oblasti energetske efikasnosti (EE) ta da su one kroz period primjene često mijenjane, i to na nivou od dvije do tri godine, te da je Crna Gora u obavezi da nacionalno zakonodavstvo usklađuje sa tim izmjenama. Stoga, razlog za donošenje novog Zakona o efikasnom korišćenju energije imalo je intenciju da se prvenstveno koriguju one stvari koje se tokom primjene u prethodnom periodu nijesu pokazale kao dobre, te i da se izvrši usklađivanje sa novim direktivama. Ukazala je da u oblasti EE postoje četiri glavne direktive, i to: Direktiva 2012/27/EU o energetske efikasnosti; Direktiva 2010/31/EU o energetske karakteristikama zgrada; Direktiva 2010/30/EU o energetske označavanju proizvoda koji utiču na potrošnju energije i Direktiva 2009/125/EC o uspostavljanju okvira sa zahtjevima za eko-dizajn proizvoda koji utiču na potrošnju energije. Nakon donošenja Zakona iz 2014. godine, a u periodu od 2015. godine pa do sada, donijeto je 40 podzakonskih akata, jer većina direktiva ima značajan broj tehničkih propisa koje ih prate, čime se uslovljava i donošenje brojnih podzakonskih akata. U vezi sa tim, istakala je da do 2020. godine za potpunu implementaciju potrebno je donijeti još 20 podzakonskih akata.

Ministarka ekonomije, saopštila je da je u prethodnom periodu primijećeno da Zakonom o efikasnom korišćenju energije nijesu u potpunosti i na odgovarajući način uređena sva pitanja odnosno da postoje problemi u implementaciji određenih zakonskih odredbi. Istakla je da se navedeno odnosi, posebno, na neadekvatnu primjena odredbi Zakona kojim se propisuju nadležnost i obaveze subjekata javnog sektora, a što za posljedicu ima nizak stepen EE u objektima javnog sektora i nizak nivo znanja i svijesti o važnosti unapređenja mjera EE, kao ni dovoljno dobar nivo inspekciskog nadzora nad primjenom odredbi Zakona. Navedeno stanje je zahtijevalo određene promjene, te je Ministarstvo pripremlilo izmjene i dopune Zakona o efikasnom korišćenju energije, a Vlada utvrdila predlog zakona na sjednici od 20. decembra 2018. godine. Istakla je da se izmjenama i dopunama poboljšava postojeći pravni okvir u oblasti EE, i to prije svega: 1) usaglašavanje sa osnovnom EU direktivom za oblast EE posebno u dijelu obezbjeđenja centralizovanog monitoringa i verifikacije ušteda energije kroz uspostavljanje jedinstvenog informacionog sistema, kao i izrade Studije za unapređenje EE zgrada u Crnoj Gori; 2) usaglašavanje sa Direktivom 2006/123/EK o uslugama na unutrašnjem tržištu u dijelu koji se odnosi na vršenje djelatnosti energetske pregleda za strano lice; 3) intervencija na većem dijelu odredbi u cilju jasnijeg definisanja zakonskih zahtjeva, procedura, prava i obaveza subjekata javnog sektora naročito u dijelu uspostavljanja sistema upravljanja energijom, planiranja i sprovođenja mjera EE i izvještavanja o postignutim rezultatima; kao i 4) uspostavljanje inspekcije za EE u cilju boljeg sprovođenja zakonskih odredbi i kontrole ispunjavanja obaveza od strane subjekata prepoznatih Zakonom. U vezi sa tim, saopštila je da Ministarstvo već sprovodi pripreme aktivnosti za realizaciju novih zakonskih obaveza u što kraćem roku, a nakon stupanja na snagu izmjena i dopuna Zakona o efikasnom

korišćenju energije. Upoznala je članove Odbora da se najveći dio izmjena i dopuna Zakona odnosi upravo na odredbe kojima se regulišu obaveze subjekata javnog sektora, kako na državnom tako i na lokalnom nivou, kao i pronalaze efikasnija rješenja za redukovanje administrativnih poslova i unapređenje implementacije u praksi. Stoga, Ministarstvo ekonomije je planiralo realizaciju značajnih aktivnosti za 2019. godinu, posebno u cilju: jačanja kapaciteta za vođenje energetske menadžmenta u javnom sektoru kroz organizaciju specijalizovanih treninga koji su započeti krajem 2018. godine; podrške subjektima javnog sektora na uspostavljanju evidencije objekata u njihovoj nadležnosti, a što je u okviru podrške Svjetske banke i Evropske komisije; uspostavljanja centralnog informacionog sistema za EE koji ima za cilj monitoring stanja po pitanju EE u objektima javnog sektora, a što je u okviru projekta „Program energetske efikasnosti u javnom zgradama“; i obezbjeđenja centralizovanog monitoringa i verifikacije ušteda energije kroz uspostavljanje jedinstvenog informacionog sistema, i to kroz saradnju sa GIZ-ovim Otvorenim regionalnim fondom - GIZ ORF EE.

Takođe, ministarka ekonomije je saopštila da je Ministarstvo, uporedo sa stvaranjem zakonskog okvira i donošenjem podzakonskih akata, a u saradnji sa Ministarstvom zdravlja i Ministarstvom prosvjete, u prethodnom periodu realizovalo više namjenskih projekata. U vezi sa tim, ukazala je, prvo, na projekat „Energetska efikasnost u Crnoj Gori“ (MEEP), finansirani od Svjetske banke, a koji ima za cilj poboljšanje energetske karakteristika u javnim objektima, čija je prva faza završena sredinom 2018. godine, a kojim je unaprijeđeno 25 javnih objekata, tj. u potpunosti rekonstruisano u smislu EE devet obrazovnih i 16 zdravstvenih objekata. Ukazala je da se projekat pokazao vrlo korisnim za Crnu Goru, zbog čega je ugovorena druga faza projekta (MEEP 2) u iznosu od 6 mil. eura sa namjerom da se nastavi rekonstrukcija zdravstvenih objekata i trajće do kraja 2023. godine. Istakla je da je u okviru MEEP 2 u 2019. godini, potpisan ugovor za izvođenje radova na unaprijeđenju energetske karakteristika u domovima zdravlja Berane, Plav i Rožaje, kao i raspisan tender za odabir izvođača radova na primjeni mjera EE u Opštoj bolnici Bar i Domu zdravlja Ulcinj. Naime, ukazala je na „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama“ (EPPB), finansirani iz kredita i donacija KfW njemačke razvojne banke, koji je u prvoj fazi iznosio 13,44 mil. eura, a u drugoj fazi oko 22,74 mil. eura. U okviru prve faze programa, koja je trajala od januara 2012. do decembra 2015. godine, izvršena je primjena mjera EE u 20 osnovnih i srednjih škola i jednom studentskom domu, za šta je utrošeno oko 13,2 mil. eura. Naglasila je da je implementacija druge faze programa počela još u januaru 2015. godine, a da je završetak planiran tokom 2020. godine, te da su do sada realizovane aktivnosti u devet obrazovnih ustanova koje se nalaze u Podgorici, Danilovgradu, Cetinju, Ulcinju i Mojkovcu i da je u toku izvođenje radova u jednoj socijalnoj ustanovi, kao i da vrijednost izvedenih i ugovorenih radova iznosi 11,6 mil. eura. Takođe, u toku je tenderski postupak za odabir izvođača radova za izgradnju energetske efikasne vrtića u Herceg Novom, kao i priprema tehničke i tenderske dokumentacije za dva administrativna objekta.

Podsjetila je da je tokom dosadašnje primjene Zakona konstantno nedostajalo energetske sertifikovanje zgrada i stambenih objekata, i u vezi sa tim, saopštila je da su u okviru KfW projekta obezbijedena sredstva, zatim da je realizovan tender, te da se u narednom periodu očekuje potpisivanje ugovora o izradi softvera za energetske sertifikovanje. Pored navedenih namjenskih kredita dobijenih za rekonstrukciju javnih objekata, ministarka ekonomije je ukazala da je Ministarstvo u prethodnom periodu utrošilo oko 1 mil. eura za direktnu pomoć građanima Crne Gore prilikom realizacije projekata EE što je podrazumijevalo realizaciju beskamatnih kredita preko komercijalnih

crnogorskih banaka za koje je Vlada Crne Gore, preko Ministarstva, a iz budžetskih sredstava, u potpunosti subvencionirala kamatne stope. U vezi sa tim, ukazala je na sljedeće projekte: „Montesol“, projekat koji je obezbijedio beskamratne kredite za ugradnju solarnih sistema za zagrijavanje tople vode; „Energy Wood“, projekat koji je obezbijedio beskamratne kredite za ugradnju peći i kotlova na pelet, tj. sistema za grijanje na moderne oblike biomase; i „Solarni katuni“, projekat kojim se pomagalo poljoprivrednicima na način da je do 70% vrijednosti subvencionisana kupovina malih fotonaponskih solarnih sistema na katunima gdje nije bilo sprovedene mreže crnogorskog elektrosistema.

Na kraju uvodnog izlaganja, ministarka ekonomije je upozнала Odbor i sa činjenicom da je u 2018. godini pokrenut projekat „Energetski efikasan dom“, takođe, preko komercijalnih banaka, kojim je u potpunosti subvencionisana kamratna stopa za kredite domaćinstvima, a podrazumijevao je da domaćinstva u Crnoj Gori mogu, preko beskamratnih kredita, uzimati iznose do 8.000 eura, sa periodom otplata do šest godina, te i da je proširen opseg projekat na način da nisu obuhvaćeni samo tehnički sistemi za solar ili grijanje već i ugradnja termoizolacije na fasadi stambenog objekta i ugradnja energetski efikasne stolarije odnosno ukupnog omotača objekta.

Predsjednik Odbora, Predrag Sekulić ukazao je da je bilo korisno da su članovi Odbora, u susret konsultativnom saslušanju, imali i pisanu informaciju Ministarstva ekonomije.

Zamjenik generalnog sekretara Zajednice opština, Saša Šćekić u uvodnom dijelu izlaganja prenio je izvinjenje generalnog sekretara Zajednice opština koji nije bio u prilici da prisustvuje sjednici Odbora zbog ranije preuzetih obaveza. U odnosu na ulogu Zajednice opština i jedinica lokalne samouprave u procesu pripreme Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije saopštio je da nijesu neposredno učestvovali u tom postupku. Ukazao je da su razmatrali predložena rješenja i da ocjenjuju da se radi o dodatnom poboljšanju teksta Zakona. Takođe, naveo je da iskustva primjene važećeg Zakona ukazuju da se radi o skupim i dugotrajnim postupcima u kojima lokalne samouprave ne mogu same nastupiti. S tim u vezi, a u odnosu na izlaganje ministarke ekonomije, da su sa nivoa Ministarstva i Vlade podržavali značajan dio projekata koji su iz neposredne nadležnosti državnih organa, odnosno da do sada nije bilo podrške jedinicama lokalne samouprave ukazao je da u tom dijelu vide prostor za dodatno unapređenje, posebno imajući u vidu činjenicu da je 16 jedinica lokalne samouprave u reprogramu duga i da se ne mogu dodatno kreditno zaduživati kako bi obezbijedili unapređenje energetske efiksnosti svojih objekata. U nastavku izlaganja naveo je da postoji i nekoliko pozitivnih primjera lokalnih samouprava, među kojima su Glavni grad i Opština Tivat. Saopštio je da su u okviru svojih lokalnih energetskih planova uradili značajan dio aktivnosti, koje su imale i finansijski izraz, a tiču se prije svega unapređenja javne rasvjete. Takođe, kada je u pitanju javna rasvjeta, ukazao je na inicijativu Zajednice opština za smanjenje cijene struje koju jedinice lokalne samouprave plaćaju po osnovu javne rasvjete. Imajući u vidu da je javna rasvjeta značajan trošak lokalnih samouprava, kao i da inicijative lokalnih samouprava i Zajednice opština i prema Ministarstvu i EPCG nijesu naišle na pozitivan odnos, mišljenja je da se tom dijelu mora posvetiti posebna pažnja kako bi se sagledalo na koji način da se navedeni problem prevaziđe. U odnosu na saradnju sa Ministarstvom ekonomije saopštio je da je saradnja u ranijem periodu bila izuzetna. Ministarstvo je pružalo lokalnim samoupravama neposrednu podršku u smislu pripreme podzakonskih akata koja su lokalne samouprave bile u obavezi da donesu nakon usvajanja kako važećeg zakona tako i onog prethodnog. Takođe, istakao je i kvalitetnu saradnju sa GIZ-om i njegovu

neposrednu podršku jedinicama lokalne samouprave na projektima koji su imali značajan finansijski izraz. Naveo je da su u pitanju opštine: Berane, Nikšić, Danilovgrad i Glavni grad Podgorica, kao i da je ukupno dato oko 40 hiljada eura koje su utrošene u unapređenje energetske efikasnosti navedenih opština. Ukazao je da se radi o jako važnim projektima i da se nada da će se i dalje nastaviti saradnja. Takođe, ukazao je da se zakon ne odnosi samo na potrošnju električne energije, već i na potrošnju vode, te da se u tom smislu mora voditi računa, imajući u vidu da značajan broj lokalnih samouprava svoje vodovode bazira na električnoj energiji. Takođe, napomenuo je da se radi o jako skupim sistemima, te da problema u primjeni svakako ima ali da je potrebno zajednički raditi kako bi se obezbijedilo da primjena bude dosljedna i onako kako se očekuje.

Projekt menadžerka GIZ-a, Jasna Sekulović, saopštila je da joj je zadovoljstvo da kao predstavnik GIZ-ovog otvorenog regionalnog fonda za energetske efikasnosti za Jugoistočnu Evropu po četvrti put prisustvuje sjednici Odbora posvećenoj energetske efikasnosti. Navela je da GIZ zajedno sa svojim partnerima, školama političkih studija, podržava ovakav vid dijaloga u okviru parlamentarnih odbora koji se bave pitanjima energetske efikasnosti. Mišljenja je da se samo kroz dijalog svih uključenih strana može doći do najboljih rješenja na šta ukazuju i izmjene i dopune Zakona koje su reflektovale sve one potrebe koje su tokom ranijih saslušanja bile iskazane od strane predstavnika Zajednice opština, odnosno određenih subjekata nevladinog sektora. Saopštila je da je u toku još jedan projekat koji podržavaju na regionalnom nivou, kada je u pitanju saradnja parlamentaraca šest zemalja Zapadnog Balkana. Zatim ukazala je da osim saradnje koju imaju sa parlamentima i školama političkih studija takođe, kroz različite projekte podržavaju i ministarstva koja su relevantna za oblast energetske efikasnosti. S tim u vezi ukazala je da je uvođenje informacionog sistema za monitoring i verifikaciju ušteda energije (MVP) rezultat njihovih projektnih aktivnosti u regionu. Navela je da navedene mjere olakšavaju rad i lokalnih samouprava i Ministarstva ekonomije s obzirom da lakše dolaze do podataka sa terena i na taj način prate realizaciju akcionog plana za energetske efikasnost i ukazala je da se ovakav način izvještavanja odnosi i na Sekretarijat Energetske zajednice. Naveka je da će GIZ u narednom periodu, korišćenjem informacionog sistema za monitoring i verifikaciju, podržati aktivnosti u zemljama regiona i baviti se intenzivnim treninzima za subjekte koji će koristiti navedeni sistem i samim tim podržati implementaciju zakona i planiranih izmjena kako bi sistem što bolje odgovorio na potrebe koje korespondiraju direktivama EU za energetske efikasnosti. Imajući u vidu da je konsultativno saslušanje četvrta rasprava na temu energetske efikasnosti koje se održava u Skupštini Crne Gore, bez obzira na saziv, navela je da je ovaj instrument razgovora zaživio i kao primjer dobre prakse prenio se i na ostale zemlje regiona. Pozitivnim je ocjenila što je ministarka ekonomije prisustvovala sjednici i što su dobijeni odgovori sa najvišeg nivoa.

Boris Raonić, predsjednik upravnog Odbora NVO „Građanska Alijansa“ je naveo da je uloga NVO sektora da pomogne kako bi u Crnoj Gori postojao dijalog na temu energetske efikasnosti. Pozitivnim je ocijenio da je Ministarstvo ekonomije identifikovalo probleme koje treba prevazići i potvrdio da će preduzeti konkretne korake ka njihovom otklanjanju. Ocjenio je da su lokalne samouprave upravo najsporiji dio ovog procesa, uglavnom zbog finansijskih razloga, i bio mišljenja da finansijski razlozi ne mogu biti opravdanje za neispunjavanje zakonski propisanih obaveza u odgovarajućem roku. Istakao je da će NVO „Građanska Alijansa“ nastaviti sa brojnim aktivnostima i izrazio nadanje da će Crna Gora

nastaviti u pozitivnom ritmu imajući u vidu da se u oblast energetske efikasnosti najviše integrisala u Evropi što povlači veću odgovornost i obaveze.

Novo Govedarica Predsjednik Upravnog odbora Crnogorskog centra energetske efikasnosti je podsjetio da je centar energetske efikasnosti strukovno udruženje energetskih auditora svih struka koje su prepoznate u praksi (arhitekta, građevinci, mašinci i elektroinženjeri). Istakao je da je oko 40 inženjera Crnogorskog centra energetske efikasnosti prošlo 3 generacije obuke i dobili sertifikat. Imajući u vidu navedeno i osvrnuvši se na izlaganje ministarske Sekulc koje se odnosilo na sertifikovanje i naveo da Ministarstvo može očekivati podršku Centra i da očekuje će biti prepoznati od strane Ministarstva.

Predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, Predrag Sekulić je podsjetio da postoji zajednička sinergija i Skupštine i Vlade i NVO sektora na temu energetske efikasnosti na šta ukazuje i broj održanih konsultativnih saslušanja i naveo je da je energetska efikasnost izuzetno važno pitanje, kako za građane Crne Gore, tako i za privredu i lokalne samouprave. Bio je mišljenja da Crna Gora ima dobar zakonski okvir u ovoj oblasti koji će i ubuduće pratiti direktive EU i istakao da se mora više raditi na njegovoj implementaciji. Ukazao je da je pravo korišćenje voda prostor gdje bi Crna Gora imala najviše da pokaže kako energetska efikasnost može da funkcioniše u praksi. Podsjetio je i da su predstavnici Energetske zajednice prilikom poslednje posjete Skupštini Crne Gore pozitivno ocjenili to što Vlada Crne Gore i Elektroprivreda Crne Gore rade u navedenoj oblasti.

Poslanik Genci Nimanbegu je kazao da ga je kao pojedinca, koji se profesionalno bavio unapređenjem položaja privrednika od 2004. do 2009. godine, fascinirao podatak koji je čuo od predstavnika GTZ-a, da se u Crnoj Gori, za jedinicu društvenog proizvoda koristi sedam puta više energije nego u Njemačkoj i da se pitao šta to znači. S tim u vezi, pojasnio je da je došao da saznaja da je to količina kilovata energije koju potrošimo za jedan euro društvenog proizvoda, a to je višestruko više nego u razvijenim zemljama, zbog kvaliteta života, istorije, društvenog proizvoda, kupovne moći, ekonomije i sl. Ukazao je da se u Njemačkoj za 10 kilovata stvori puno veći društveni proizvod nego kod nas. Problem je, istakao je, što mi neracionalno i neefikasno trošimo energiju. Svrha Zakona o energetske efikasnosti, kako je kazao, je unapređenje života efikasnijim korišćenjem energije, što će rezultirati i poboljšanjem kvaliteta života građana. Konstatovao je da se neracionalno troši energija, jer se smatra da je ima dovoljno, da se u domaćinstvima nemilice troše voda i električna energija te se zato plaćaju nepotrebni troškovi, a kvalitet života nije na odgovarajućem nivou. Kazao je da je u opštini Ulcinj preko projekta „Energetska efikasnost u Crnoj Gori“, značajno poboljšana infrastruktura i kvalitet škola u centru grada, kao i škola koje se nalaze u ruralnim područjima, ali da to nije dovoljno. Istakao je da su Njemci preko GIZ-a i GTZ-a i GA, upoznali javnost o primjeni ovih mjera, pa je postavio pitanja da li smo mi dovoljno fokusirani na implementaciju ovog zakona, da li imamo sredstva i treba li izdvojiti dodatna sredstva u budžetu za implementaciju ovog zakona. Osvrnuo se na dokumenta koja je pročitao i mišljenja dijela nevladinih organizacija, koje ističu da usvajanje Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata od prošle godine, negativno utiče na ovaj proces iz razloga što nema permanentne obuke za inženjere i majstore svih struka. Po njegovom mišljenju, a i mišljenju ljudi koji se bave ovom problematikom na profesionalnom nivou, usvajanjem Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata inženjerske komore nemaju više tu ulogu koju su imale ranije, marginalizuje se inženjerska

komora, a sa strane ekonomije nepostojanje permanentnih fondova i povoljnih kredita za građane. Pošto je gospodin Šćekić, u svom uvodnom izlaganju kazao da je za nas ovo skupo, interesovalo ga je, zašto misli da je skupo, pošto kako kaže, smatra da se investicije u ovom sektoru, vrlo brzo isplate kroz uštede. Ministarki ekonomije je postavio pitanje, da li je potrebno još nešto izmijeniti na nivou zakonodavstva što bi Skupština Crne Gore mogla da uradi i da li su predviđene neke dodatne investicije ili subvencije koje bi unaprijedile energetske efikasnost.

Ministarka ekonomije, Dragica Sekulić potvrdila je konstataciju da se u Crnoj Gori, da bi se proizvela jedna jedinica društvenog proizvoda, potroši sedam puta više energije nego u Evropskoj uniji i kazala da je prema trenutnoj situaciji potrebno da se potroši tri puta više energije nego u Evropskoj uniji, a razlog je povećanje bruto društvenog proizvoda u Crnoj Gori i istovremeno smanjenje potrošnje. Podsjetila je, takođe, da se na sjednici Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, prije mjesec dana, razgovaralo o uzroku takvog ponašanja i kazala da je u Crnoj Gori, dugo vremena električna energija posmatrana kao nešto što je neograničeno i nešto što je jeftino. Pojasnila je da kroz približavanje tržišnim cijenama električne energije, brže raste svijest građana o tome koliko se energije troši i koliki udio čini u troškovima kućnog budžeta i iz tog su razloga direktive koje se tiču tržišta električne energije usko vezane sa direktivama o energetske efikasnosti. O energetske efikasnosti može se govoriti tek kad se govori o tržišnim cijenama za električnu energiju. Govoreći o troškovima koji nastaju zbog primjene Zakona o efikasnom korišćenju energije, napomenula je da je zakonom propisano da jedinice lokalne samouprave treba da donesu svoje programe i planove, ali da nijesu obavezni u ovom trenutku da predvide i sredstva za implementaciju mjera energetske efikasnosti. Kazala je, takođe, da su problem finansiranja mjera energetske efikasnosti riješili kroz Nacrt zakona o privatnom javnom partnerstvu gdje se jedan cijeli dio tiče energetske efikasnosti. U Evropskoj uniji i generalno svuda u svijetu, najbolji načini za finansiranje mjera energetske efikasnosti su privatno javno partnerstvo i to se u oblasti energetske efikasnosti najbolje realizuje kroz takozvane „Energy services“ kompanije koje se bave energetske uslugama i koje u jedinicama lokalne samouprave izvedu određene rekonstrukcije, zamjene rasvjete, zamjene pumpi za vodovodne sisteme, rekonstrukcije zgrade opštine i u narednom ugovorenom periodu se naplaćuju samo iz ušteda postignutih tim mjerama. To je nešto što kroz dosadašnja zakonska rješenja, nije bilo valjano regulisano i smatra da će se usvajanjem Zakona o privatnom javnom partnerstvu, riješiti način finansiranja ne samo jedinica lokalne samouprave nego i objekata u vladinoj nadležnosti. Ministarstvo ekonomije je u prethodnom periodu realizovalo projekte namjenskih kredita za rekonstrukciju javnih objekata kako zdravstvenih tako i školskih i namjera im je da do kraja ove godine potpišu i treću fazu ovog projekta. S tim u vezi, ukazala je da se radi o 40-45 miliona eura novog kredita. Kad se govori o takvim kreditima, naglasila je da su ti krediti sami po sebi isplativi jer se vraćaju iz ušteda koje se postignu u budžetu, a tiču se potrošnje ukupne energije i svih energenata koje objekti koriste. Iz godine u godinu se povećava fond iz kojeg se finansiraju projekti energetske efikasnosti za građane. Kazala je da su u toku 2018. godine krenuli sa realizacijom projekta „Energetski efikasan dom“ i da su povećani iznosi kredita i obim mjera koji se mogu finansirati iz kredita. Ministarstvo ekonomije iz svojih sredstava u potpunosti subvencionira kamatu i naknadu za obradu kredita, kako bi na taj način unaprijedili primjenu tih mjera u domaćinstvima. Takođe je kazala da sredstva sa kojima raspolažu, možda nijesu dovoljna i da zato namjeravaju da ove godine sve eventualne uštede prebace na tu stavku budžeta kako bi povećali broj korisnika i broj kredita koji se

može realizovati. Na pitanje, na koji način Parlament može pomoći unapređenje ove oblasti informisala je Odbor da je Ministarstvo ekonomije predložilo, a Vlada usvojila i predložila Skupštini, izmjene i dopune Zakona o efikasnom korišćenju energije, a tu su određena rješenja koja će pomoći lokalnim samoupravama. Kazala je da očekuje da Parlament, kao i do sada, nastavi da podržava i prati rad iz ove oblasti, imajući u vidu da su ovo zakoni koji su se u Parlamentu donosili potpunom većinom, čak bez i jednog glasa protiv.

Zamjenik generalnog sekretara Zajednice opština Crne Gore, Saša Šćekić, naveo je da lokalne samouprave i Zajednica opština apsolutno podržavaju rješenja iz važećeg Zakona o efikasnom korišćenju energije i predložene izmjene i dopune ovog zakona. Naglasio je da lokalne samouprave raspolažu velikim brojem objekata, većinom starih i energetske neefikasnih, koji zahtjevaju značajna ulaganja, te da su u tom smislu potrebna značajna finansijska sredstva. Ukazao je da je jedan od mogućih mehanizama za iznalaženje sredstava, u čemu ključnu riječ ima Ministarstvo ekonomije, izrada strateških razvojnih planova lokalnih samouprava. Naglasio je, s tim u vezi, da lokalne samouprave u svojim strateškim planovima treba da planiraju i projekte koji se odnose na energetske efikasnosti, te da dodatak tome mogu da budu i projekti koji imaju međupštinski karakter, gdje bi postojao dodatni impuls za obezbjeđivanje sredstava, ne samo iz budžeta države i jedinica lokalne samouprave, već prije svega iz evropskih sredstava, imajući u vidu da postoje različiti fondovi koji na različite načine podržavaju projekte energetske efikasnosti. Ukazao je da u tom smislu apeluje na ministarku ekonomije, kao i na Ministarstvo javne uprave, istakavši, takođe, i da bi Zajednica opština u odnosu na navedeno trebalo da ima značajnu ulogu, s obzirom da je veliki broj lokalnih samouprava u fazi pripreme ovih planova. U odnosu na navedeno, ocijenio je da bi bilo dobro izaći sa zajedničkim stavom na način da se ohrabruju i podstiču lokalne samouprave da u strateškim planovima obavezno predviđaju i projekte energetske efikasnosti. U odnosu na pitanje poslanika Gencija Nimanbegua da li su lokalne samouprave dovoljno fokusirane, naveo je da sve lokalne samouprave imaju imenovane posebne službenike, odnosno energetske menadžere čiji je prevashodni zadatak prikupljanje, obrada informacija, odnosno dokumentacione osnove za predlaganje konkretnih aktivnosti u smislu unapređenja energetske efikasnosti. Iznio je primjer opštine Tivat, koja je u jednoj godini predvidjela 270.000 eura za projekte energetske efikasnosti, cijeneći da navedeno dovoljno govori o zainteresovanosti lokalnih samouprava za navedeno pitanje. Kazao je, dalje, da postoje primjeri iz prakse gdje lokalne samouprave potpisuju različite ugovore sa pružaocima usluga, na primjer u oblasti javne rasvjete, gdje se podstiče zamjena postojećih rasvjetnih tijela energetske efikasnom rasvjetom. U odnosu na navedeno, ukazao je da lokalne samouprave, kada potpišu ugovore, razliku u cijeni koštanja električne energije za javnu rasvjetu isplaćuju kompaniji koja je ušla u postupak zamjene rasvjetnih tijela, što traje određeni broj godina. Na ovaj način, pojasnio je, obezbijedena je efikasnija rasvjeta, ali se razlika u cijeni i dalje plaća, te kada dođe do završetka ugovora, lokalna samouprava već mora da uđe u novi postupak. S tim u vezi, naveo je da se postavlja pitanje gdje je tu ušteda.

Poslanik Genci Nimanbegu, kazao je da se ono na šta je predstavnik Zajednice opština ukazao navodi i u Godišnjem izvještaju o implementaciji Strategije energetske zajednice, koju priprema Sekretarijat Energetske zajednice, a u kom je prikazano kako Crna Gora u određenim oblastima napreduje. S tim u vezi, naveo je da se kod potrošnje električne energije, direktiva sprovodi bez problema u odnosu na: mašine za suđe u domaćinstvima, veš mašine u domaćinstvima, televizore i klima uređaje; otkriveni problemi u

implementaciji odnose se na: mašine za sušenje veša, grijalice, bojlere i rezervoare; dok nema napretka u implementaciji u odnosu na: električne lampe i sijalice, usisivače, rerne, ploče za kuvanje, te da se prethodno navedeno odnosi na potrošnju u domaćinstvu, ali i u ekonomiji. Ukazao je da pitanje ulične rasvjete, koju je predstavnik Zajednice opština potencirao, vidi kao prostor za veliku uštedu energije, ocijenivši da se ista u Crnoj Gori nemilice troši, što predstavlja problem koji je potrebno zajednički rješavati.

Ministarka ekonomije, Dragica Sekulić, navela je da Ministarstvo ne posjeduje takve informacije od opština. Ukazala je da esco principi, odnosno principi energetske usluga, funkcionišu na dva načina: da se uz sopstvena sredstva kupi i instalira nova rasvjeta, koja odmah donosi niže račune za električnu energiju, te se odmah osjeti ušteda; ili da druga strana iz svojih sredstava finansira postavljanje rasvjete, a da se ova sredstva nadoknađuju plaćanjem iz ušteda, što znači da se dostavlja na naplatu isti račun za struju koji je zatečen u trenutku instaliranja javne rasvjete, a rasvjeta se otplaćuje tokom određenog vremenskog perioda iz uštede koja je stvarno potrošena. Ocijenila je, dalje, da će svaka pametna lokalna samouprava i svaki pametni energetski menadžer naći mjeru koliko dugo će trajati ovaj ugovor za otplatu ovakve usluge, u odnosu na ono što su rokovi trajanja svjetiljki, te iznijela procjenu da bi se navedeni projekti mogli otplatiti za 5 do 6 godina, dok je životni vijek rasvjete značajno duži. Kako se lokalne samouprave ne bi same bavile ovim analizama, ukazala je da se prethodno navedeno sistemski rješava kroz Nacrt zakona o privatno javnom partnerstvu i buduće podzakonske akte. U odnosu na komentare poslanika Gencija Nimanbegua, ukazala je da se radi o energetske označavanju uređaja, što je predviđeno direktivom o energetske označavanju proizvoda koji utiču na potrošnju energije, koja je u vezi sa velikim brojem regulativa, odnosno tehničkih dokumenata. Navela je da je u prethodnom periodu usvojeno oko 40 podzakonskih akata, jer svaki od uređaja mora da ima svoj podzakonski akt, koji se bavi postavljanjem naljepnice na uređaj, a na kojima su istaknuti podaci o tome koliko uređaj troši energije, te koje je klase. Pojasnila je da ovi uređaji ne mogu biti uvezeni u Crnu Goru niti se nalaziti na tržištu, ukoliko nemaju navedenu oznaku.

Poslanik Filip Vuković, naveo je da su mjere koje se sprovode jako važne, ali i ukazao da je najvažniji segment da bi bili uspješni u sprovođenju navedenih mjera upravo informacioni sistem bez obzira na način na koji se isti organizuje. U odnosu na dio koji se odnosi na rasvjetu u lokalnim samoupravama naveo je da se više radi o komercijalnim poslovima nego o suštinskim stvarima. U dijelu edukacije građana, u smislu važnosti efikasnog korišćenja energije, ocijenio je da je to prostor u kojem bi nevladine organizacije mogle da daju značajan doprinos.

Ministarka ekonomije Dragica Sekulić, navela je da za svaki od objekata u kojem je rađena energetska rekonstrukcija, Ministarstvo u svakom momentu zna kolika je potrošnja svih energenata i vode, jer je u svakom od objekata ugrađen savremen sistem za praćenje potrošnje. Takođe, navela je da je informacioni sistem od izuzetne važnosti i navela je da je namjera da se u narednom periodu u Crnoj Gori kroz navedeni sistem može pratiti oko 4000 objekata.

Predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, Predrag Sekulić, na kraju saslušanja konstatovao je da svi akteri u društvu moraju da daju doprinos u cilju ostvarenja principa energetske efikasnosti. Takođe, ocijenio je da će ova tema biti obuhvaćena i kroz razmatranje predloga zakona kojim će se uređivati privatno javno partnerstvo, ali i u daljim aktivnostima Odbora na putu ispunjavanja obaveza koje predstoje na putu članstva u Evropskoj uniji.

* * *

Sjednica je završena u 11.10 časova.

* * *

Sastavni dio zapisnika čini audio zapis sa sjednice.

* * *

Broj: 00-63-7/19-

SEKRETAR SEKRETARIJATA ODBORA
Demir Mujević, s.r.

PREDSJEDNIK ODBORA
Predrag Sekulić, s.r.